INFLUENȚE GLOBALE
ASUPRA MEDIULUI DE SECURITATE STATALĂ

THE INFLUENCE GLOBAL SECURITY ENVIROMENT STATE

General de brigadă (r) prof. univ. dr. Mircea UDRESCU*

Cu sens general, securitatea este percepută a fi acea stare existențială şi relațională ce se caracterizează prin siguranță, o stare dată de lipsa primejdiilor, dar şi de eficacitatea factorilor angrenați în descurajarea şi combaterea acestora. În principal, securitatea este legată de individ, precum şi de formele istorice de organizare socială şi politică a vieții acestuia. Ca atare, literatura de specialitate consacră sintagmele de securitate individuală, securitate comunitară (obşte, sat, comună, oraş etc.), securitate statală, securitate regională, securitate continentală şi securitate internațională. Dar securitate ca atare considerăm că nu există. Există securitate a vieții, securitate economică, securitate culturală, securitate politică, securitate militară etc. În cadrul acestor forme de exprimare a securității, securitatea statală acoperă aria geografică în care statul este considerat centrul de putere cu rol hotărâtor în gestionarea formelor specifice de securitate, atât în plan intern, cât şi în raporturile cu celelalte entități statale. Pe cale de consecință, mediul de securitate statală este dat de ansamblul reglementărilor legislative, morale, etice, militare etc. care alcătuiesc cadrul existențial şi acțional de manifestare a indivizilor în plan intern, dar şi în plan extern, ca urmare a angajamentelor statale. Implacabil, prezentul şi viitorul previzibil sunt parte a unui amplu proces de globalizare. Problematica globalizării a avut şi are efecte economice nu numai asupra indivizilor, oamenilor de afaceri, guvernelor, statelor-națiune şi uniunilor statale, ci a avut şi are un impact aproape de nestăvilit asupra pieților muncii, pieților financiare, creşterii economice şi proceselor de convergență ale economiilor naționale. Ca orice proces politico-social, globalizarea nu poate fi considerată o sursă nelimitată de beneficii pentru umanitate, mai ales pentru zonele în care productivitatea muncii şi eficiența acesteia sunt foarte reduse, dar nici nu poate fi învinovățită de toate relele pe care unele structuri sociale sunt obligate să le depăşească.

Efectiv, globalizarea pare să fie o certitudine cu o mulțime de incertitudini. Cert este faptul că acum se vorbeşte de globalizare, de economie globalizată, de mediu global, de politici globale, de terorism global, de securitate globală etc. Ca atare, şi definițiile globalizării sunt tot atât de numeroase ca şi variantele de abordări ale fenomenului prin care au fost consemnate.

* Membru corespondent al AOŞR, Secția de ştiințe militare; Universitatea Artifex, Bucureşti; tel.: 0722 626 244

În viziunea noastră, globalizarea reprezintă cadrul instituțional internațional prin care companiile îşi promovează interesele proprii, fără a mai avea nevoie de acțiunea protectoare şi de intermediere a statelor. Într-un asemenea context, capitalul poate circula liber, firmele fac afaceri pretutindeni, cetățenii se pot deplasa liber, cadrul legislativ național se supune cadrului legislativ global, iar principiile de bază ale acțiunii umane sunt supuse criteriilor de eficacitate, eficiență şi profit. Un asemenea amplu proces de reaşezare a raporturilor interumane are repercusiuni majore şi asupra mediului de securitate statală. Influențele globale asupra mediului de securitate statală țin de evidența următoarelor acțiuni: restrângerea cadrului statal de reglementare economică, standardizarea formelor de acțiune pentru menținerea ordinii publice, transferul de autoritate statală către organisme internaționale, transferul de autoritate statală către minorități naționale şi teritoriale ce hotărăsc să ducă o viață relativ independentă, simplificarea intervenției militare externe pentru respectarea drepturilor cetățeneşti fundamentale etc. Prin acțiunea acestor factori globali, securitatea statală devine vulnerabilă dacă factorii subiectivi nu țin seama de asemenea mutații calitative.

Cuvinte cheie: *securitate; securitate statală; globalizare; riscuri; amenințări; vulnerabilități; factori de influență; stat; organizații suprastatale; securitate internațională.*

The general sense, security is perceived to be that state existential and relational characterized by safety, given the lack of a state dangers, but also the effectiveness of factors involved in deter and combat them. Basically, security is linked to individual and organizational forms of social and political history of his life. As such, the literature devoted expressions of individual security, community security (community, village, commune, town etc.), State security, regional security, international security and continental security. But consider security as such does not exist.

There is security of life, economic security, cultural security, security policy, military security etc. In these expressions security, national security covers the geographical area in which the state is considered the center of power leading role in managing specific forms of security, both internally and in relations with other state entities. Consequently, the security environment is given by all the state legislative regulations, moral, ethical, military, etc.. that make up the existential and event-driven individuals internally and externally, as a result of state commitments. Implacable, present and foreseeable future are part of a broader process of globalization. The issue of globalization has had economic effects not only on individuals, business, governments, nation-states and state union, but has had an enduring impact on labor markets close, financial markets, economic growth and convergence processes national economies. Like any political-social process, globalization can not be considered a source of unlimited benefits for humanity, especially for areas where productivity and efficiency is very low, but can not be blamed for all evils that some social structures are required to overcome them. Effectively, globalization seems to be a certainty with a lot of uncertainties. The fact is that now speaks of globalization, global economy, global environment, global policy, global terrorism, global security, etc.. As such, the definitions of globalization are as many approaches as variants of the phenomenon by which they were recorded. In our view, globalization is the international institutional framework through which companies promote their own interests, without the need for protective action and intermediary states. In such a context, capital can move freely, companies doing business everywhere, citizens can move freely, the national legal framework is subject to comprehensive legal framework and basic principles of human action are subject to the criteria of effectiveness, efficiency and profit. Such a comprehensive process of relocation of human

relationship has major repercussions on the environment and state security. Global security environment influences state records pertaining to the following actions: restriction within the rule of economic regulation, standardization of forms of action to maintain public order, the transfer of state authority to international bodies, the transfer of authority to national minorities and the territorial state that decide to go a relatively independent life, simplifying external military intervention for basic citizenship rights, etc.. In the context of global action of these factors, state security is dynamic, even surpassed, if not subjective factors take into account qualitative changes accompanying globalizing processes.

Keywords: *security; state security; national security; globalization; global influences; national interest.*

Preliminarii introductive. În ultima vreme, se apreciază că unele cuvinte au căpătat o întrebuinţare foarte frecventă, ce acoperă atât cotidianul şi comunul, cât şi aspectele de înaltă competenţă. Pe cale de consecinţă, cu ajutorul lor, nu sunt puţine persoanele care încearcă să explice, de multe ori, situaţii şi stări ce le sunt numai relativ sugerate şi mai puţin explicitate. Din această perspectivă, globalizarea este una dintre noţiunile care se încadrează plenar în uzul cotidian.

După Zigmunt Bauman „Cuvântul GLOBALIZARE stă pe buzele tuturor; o marotă a devenit rapid lozincă, incantaţie magică, paspartu capabil să deschidă porţile tuturor misterelor prezente şi viitoare. Pentru unii, globalizarea este ceva ce trebuie să realizăm neapărat dacă vrem să fim fericiţi; după alţii, sursa nefericirii noastre rezidă tocmai în globalizare. Este sigur, însă, pentru toată lumea că globalizarea reprezintă destinul implacabil spre care se îndreaptă lumea, un proces ireversibil care ne afectează pe toţi, în egală măsură şi în acelaşi mod“ [1].

Cum era şi firesc, noţiunea ca atare îşi are sorgintea în studiile economiştilor. Astfel, în 1983, economistul Teodore Levitt a dezvoltat ideea conform căreia, pe o piaţă globală, procesul de producţie are două stadii distincte: în primul stadiu, produsele nou intrate în producţie se vând foarte bine pe pieţele statelor dezvoltate, după care devin perimate pe acestea. Din acest moment, produsele respective intră în stadiul doi, un stadiu global, când se vând pe pieţe din ce în ce mai extinse, până când este cuprinsă întreaga populaţie a globului. Un asemenea proces este, desigur, însoţit de reducerea costurilor şi preţurilor, dar şi de o tendinţă benefică de armonizare a gusturilor consumatorilor de pretutindeni. Mai târziu, în 1990, Michael Porter a făcut distincţie între o corporaţie multinaţională – care operează în mai multe ţări, fără a-şi unifica operaţiile de producţie, marketing şi financiare – şi o companie globală – care urmăreşte o strategie unitar coordonată, cu o dezvoltare sinergică. Tot în 1990, Kenichi Ohmae a constatat că marile companii globale îşi

[1] Zygmunt Bauman, *Globalizarea şi efectele ei sociale,* Editura Antet, Bucureşti, 1999, p.5.

abandonează identitatea națională, operând de sine stătător, la scară globală, în afara controlului strict al unui stat[2].

Indubitabil, factorii care au stat la baza apariției şi dezvoltării fenomenelor globalizatoare au fost inovațiile revoluționare în domeniul tehnologic şi cultivarea liberalizării în domeniile producției şi schimbului, precum şi în domeniile utilizării capitalurilor şi forței de muncă.

Problematica globalizării a avut şi are efecte economice nu numai asupra indivizilor, oamenilor de afaceri, guvernelor, statelor-națiune şi uniunilor statale, ci a avut şi are un impact aproape de nestăvilit asupra pieților muncii, pieților financiare, creşterii economice şi proceselor de convergență ale economiilor naționale. Ca orice proces politico-social, globalizarea nu poate fi considerată o sursă nelimitată de beneficii pentru umanitate, mai ales pentru zonele în care productivitatea muncii şi eficiența acesteia sunt foarte reduse, dar nici nu poate fi învinovățită de toate relele pe care unele structuri sociale sunt obligate să le depăşească.

Efectiv, globalizarea pare să fie o certitudine cu o mulțime de incertitudini. Cert este faptul că acum se vorbeşte de globalizare, de economie globalizată, de mediu global, de politici globale, de terorism global, de securitate globală etc. Ca atare, şi definițiile globalizării sunt tot atât de numeroase ca şi variantele de abordări ale fenomenului prin care au fost consemnate. Astfel, pentru mediul economic românesc, globalizarea reprezintă, după caz, „modalitate sau sistem de receptare şi abordare pe termen lung a marilor probleme contemporane, determinate de interacțiunea multiplelor procese şi fenomene economice, tehnice, politice, sociale, culturale, ecologice etc. şi preconizarea soluționării lor într-o largă perspectivă de către comunitatea internațională. Într-o asemenea viziune globalistă, ansamblul dobândeşte proprietăți sau însuşiri pe care componentele nu le posedă“[3]. Definiția sugerează procesul complicat de planificare interdependentă a marilor probleme ale omenirii de către comunitatea internațională, înțeleasă ca un important „actor“ internațional. Dificultatea cea mare rezidă în faptul că ansamblul comunității internaționale nu acționează sinergic, optimal, ci ca o sumă de entități, de multe ori cu interese deosebite şi adesea contradictorii! Oricum, este lesne de înțeles că obiectul şi subiectul globalizării se constituie din entități statale, unele inițiind şi susținând fenomenele globalizatoare favorabile lor, în timp ce altele se găsesc în situația de a suporta consecințele negative ale acestor procese.

Din altă perspectivă, „Globalizarea este un proces dinamic de liberalizare, deschidere şi integrare internațională pe o serie largă de piețe, de la muncă la bunuri şi de la servicii la capital şi tehnologie…În analiză finală, globalizarea se bazează pe libertate: libertatea de a face comerț cu restul lumii şi de a capitaliza în avantajul relativ al fiecărei țări, libertatea de a investi acolo unde profiturile de capital sunt mai mari, la un nivel de risc tolerabil, şi libertatea de a deschide afaceri în țara pe care o alegi, fie că este o afacere care

[2] Pe larg, Guillermo de la Dehesa, *Învingători şi învinşi în globalizare,* Editura Historia, Bucureşti, 2007, pp.9-21.
[3] Niță Dobrotă, coordonator, *Dicționar de economie*, Editura Economică. Bucureşti, 1999, pp.228-229.

să obţină profituri mai mari ori o parte de piaţă mai mare sau să caute, în mod individual, salarii şi/sau condiţii de muncă mai bune“[4]. Definiţia insistă pe liberalizarea, deschiderea şi integrarea internaţională, libertatea de acţiune fiind cuvintele de ordine, obiectul globalizării fiind marile întinderi geografice globale, în care, desigur, se află entităţi statale, subiectul acesteia rămânând nedefinit, putând fi vorba despre companii de succes de pretutindeni.

În viziunea noastră, globalizarea reprezintă cadrul instituţional internaţional prin care companiile îşi promovează interesele proprii, fără a mai avea nevoie de acţiunea protectoare şi de intermediere a statelor. Într-un asemenea context, capitalul poate circula liber, firmele fac afaceri pretutindeni, cetăţenii se pot deplasa liber, cadrul legislativ naţional se supune cadrului legislativ global, iar principiile de bază ale acţiunii umane sunt supuse criteriilor de eficacitate, eficienţă şi profit.

Trăsăturile esenţiale ale globalizării rezultă din următoarele constatări: declinul important al producţiei de masă pe baze teritoriale şi diversificarea crescândă a pieţelor; creşterea importanţei serviciilor în ansamblul activităţii economice; o proporţie tot mai mare din valoarea produselor individuale constă în design, marketing, consultanţă juridică şi financiară; standardizarea produselor asociată cu economiile cu anvergură teritorială este înlocuită cu accentuarea diferenţierii în conformitate cu cererea locală sau specializată; nivelurile naţionale de organizare economică scad în importanţă pe măsură ce se extind nivelurile globale de organizare, datorită caracterului global al finanţelor şi tehnologiilor; creşterea numărului de activităţi guvernamentale care se reglementează prin acorduri internaţionale; dezvoltarea accentuată a reţelelor transnaţionale neguvernamentale şi neoficiale etc.

Privind în urmă, în istorie, se poate afirma că ideile şi acţiunile globale au urmat evoluţia societăţii. Pentru orice individ, globale sunt acţiunile care au excedat concretul său de spaţiu şi timp. Credem că, pentru omul comunei primitive, reglementările organizatorice de teritoriu de vânătoare şi de culegere de fructe şi rădăcini au constituit premise ale „globalizării“. Punerea sub ascultare a populaţiilor din cadrul feudelor a constituit, de asemenea, o premisă a globalizării. Marile imperii ale antichităţii şi ale feudalismului pot fi înţelese ca tendinţe de extindere şi consolidare a puterii unui stat asupra unor mari întinderi teritoriale din cauza unor interese globale – globalismul adecvat la lumea cunoscută de atunci. În amplul proces de expansiune globală, ca o realitate a echilibrului s-au impus statele şi delimitările de graniţă, în care puterea globală aparţinea unei persoane bine determinate, rege, împărat ş.a., ca reprezentant recunoscut al unor entităţi naţionale. În antichitate şi în feudalism, statul, reprezentat de conducătorul acestuia, avea puteri nelimitate asupra tuturor cetăţenilor, proprietăţilor şi bunurilor care ţineau de o anumită departajare şi configuraţie de frontieră. Chiar şi războaiele purtate în acele vremuri se duceau din voinţa şi în numele împăratului, regelui, conducătorului.

[4] Guillermo de la Dehera, op.cit., pp.17-18.

Zorii capitalismului au apărut pe fondul consolidării proprietății private din ateliere, fabrici, întreprinderi şi companii, împreună cu cea a finanțelor, urmată de conjugarea treptată dintre marii proprietari şi autoritățile centrale ale statului, mai ales în legătură cu proprietatea. Dar aceste entități economico-politice, conştientizând necesitatea unei autorități centrale protectoare, au inițiat eliminarea statului *condus de un autocrat,* pentru a-l înlocui cu un stat de reprezentare, de reglementare, construit în baza democrației înțeleasă şi aplicată la nivelul lor de mari proprietari: etapa zisă „burghezo-democratică", pentru a-şi fățui şi justifica ascensiunea politică în vederea înlăturării autocratului şi a marilor feudali, susținătorii săi (etapa revoluțiilor conduse de Cromwell, Robespiere ş.a.). De acum, statele naționale s-au transformat în instrumente ale proprietății private şi financiare, menite să asigure cadrul legislativ de dezvoltare a proprietății. Dorința de eliminare a concurenței externe şi de dezvoltare netulburată a propriilor afaceri a determinat firmele din interiorul granițelor să-şi extindă activitatea de la un anumit spectru local către un cadru național, sub protecție statală, aceasta constituind forma de manifestare a intereselor monopoliste ale firmelor şi extinderea lor la nivel național ale firmelor, după care, prin războaiele şi dominația colonială, au căpătat statut ***inter***național – cu ajutorul expres al statului național – apoi, au dobândit statut ***trans***național, dar, de data aceasta, în detrimentul statelor naționale pe care le subjugau economic[5].

2. Unele determinări ale mediului de securitate statală.

Suveranitatea statală s-a realizat ca un proces dinamic de impunere a autorității centrale asupra unui teritoriu, ceea ce reprezintă componenta internă a suveranității, şi de recunoaştere a acestei calități, mai ales între entitățile statale învecinate, ceea ce reprezintă forma externă de manifestare a suveranității.

Pacea de la Westfalia, din 1648, care a pus capăt războiului de treizeci de ani, în care actorii principali au fost Germania, Franța şi Suedia, țări care reprezentau cele două curente religioase aflate în conflict, respectiv interesele religiei catolice şi interesele religiei protestante, poate fi considerată ca moment esențial în apariția suveranității statale ca izvor de drept, deoarece se consideră că Westfalia inițiază acceptarea pe scară largă a principiului neintervenției în afacerile interne ale unui stat. Acest principiu şi obligația corespondentă a recunoaşterii mutuale sunt elemente constitutive ale suveranității statelor. Fiecare stat este acceptat ca membru legitim al sistemului fără referiri la ideologie. Dată fiind neintervenția altor state în chestiuni religioase interne, statul îşi poate folosi eficient instrumentele administrative şi capacitățile militare împotriva inamicilor interni. În acest fel, dimensiunea internațională a recunoaşterii mutuale este centrată pentru ca statul să obțină monopolul violentei în interiorul granițelor sale. Neintervenția şi recunoaşterea mutuală cer

[5] Şi alte opinii, Eugen Bădălan, Mircea Udrescu, Constantin Mincu, *Condiționări logistice în epoca globalizării,* Editura Academiei Oamenilor de Ştiință, Bucureşti, 2010, pp.7-78.

ca entităţi politice să se conformeze modelului statului suveran, fiecare deţinând controlul exclusiv al unui teritoriu dat.[6]

Într-o asemenea accepţie, statele s-au încurajat reciproc să-şi consolideze controlul asupra a ceea ce era interior, iar în plan exterior, ocolind ideologia ca principiu al relaţiilor dintre ele, statele s-au concentrat pe consolidarea unor balanţe de putere, dar şi pe extinderea dreptului de suveranitate statală asupra teritoriilor atrase prin sistemul colonial. Aşa se face că primul război mondial poate fi considerat un război al dreptului de suveranitate şi de apărare a teritoriului, în timp ce războiul al doilea mondial a pus faţă în faţă state şi ideologii, respectiv state hitleriste, state fasciste, stat comunist şi state liberale. În continuare, perioada războiului rece a pus faţă în faţă ideologii şi state, respectiv ideologia comunistă, ideologia liberală şi ideologia nealinierii, cu state care reprezentau centre de putere ideologică, dar şi cu state periferice, cu ideologii neconsolidate, care puteau migra temporar de la un centru ideologic către un altul.

Epoca liberalismului de după războiul rece are tendinţa de a cere statelor suverane să se conformeze, atât în acţiunile lor din interior, cât şi în cele din exterior, unor serii de norme internaţionale care vizează respectarea drepturilor fundamentale ale omului, liberalizarea comerţului şi pieţelor.

În aceste condiţii, mediul de securitate statală este exprimat de ansamblul rapoartelor şi legăturilor de natură internă şi externă care fac posibilă recunoaşterea funcţională a entităţii statale. Mediul de securitate statală este o realitate dinamică a sistemului de condiţii favorabile şi nefavorabile, interne şi externe, de natură politică, economică, socială, diplomatică, militară, ecologică, culturală etc., în care există şi se consolidează o autoritate statală. Securitatea statală reflectă spaţiul geografic în care se regăseşte atât starea de securitate individuală, cât şi starea de adoptare şi adaptare a normelor internaţionale instituţional acceptate. Mediul de securitate statală există; el este cel care garantează actualitatea sau starea de perimare a autorităţii de stat pe procese standardizate şi puternic monitorizate de organismele şi opinia publică internaţională.

Mediul de securitate statală poate fi studiat prin două componente complementare: micromediu – format din mediul de securitate învecinat, regional şi continental, dinspre care vin influenţele externe de coexistenţă politică, economică şi socio-culturală, de natură relativ nemijlocită, şi macromediul – format de entităţile de securitate de natură planetară şi intercontinentală.

În condiţiile actuale ale globalizării, cel mai important aspect al mediului de securitate, mai ales în condiţiile generale de pace, se concentrează pe calitatea vieţii, ca încercare de îmbinare a condiţiilor de viaţă, a activităţilor ce dau conţinut vieţii individuale, cu necesităţile, valorile şi aspiraţiile umane recunoscute.[7]

---

[6] Paul Hirst, *Război şi putere în secolul 21*, Editura Antet, Bucureşti, 2001, p.15.

[7] Pe larg, Cătălin Zamfir, Lazăr Vlăsceanu, *Dicţionar de sociologie,* Editura Babel, Bucureşti, 1998, pp.79-80.

Este evident că orice sistem de securitate – individuală, națională, statală sau globală, nu se poate construi în medii în care individul nu se simte protejat, deoarece, prin ignorarea acestei realități, sistemele devin ineficiente, vulnerabile, chiar eşuate. Dacă securitatea unui individ este amenințată, atunci este amenințată atât securitatea grupului nemijlocit, cât şi a altor grupuri relaționale.[8]

În temeiul celor de mai sus, mediul european de securitate, ca micromediu pentru mediul de securitate statală, ca parte a mediului internațional global de securitate, adică a macromediului, se caracterizează prin: coexistența concomitentă a statelor puternic structurate cu a celor în curs de structurare, de formare şi reformare; coexistența situațiilor de pace cu cele de conflict, cu determinări de natură diferită, concomitent cu internaționalizarea unora dintre acestea; existenta unui echilibru fragil între riscuri, amenințări şi pericole, pe de o parte, şi starea de securitate, pe de altă parte; intensificarea eforturilor unor state aflate în curs de restructurare pentru îndeplinirea condițiilor de integrare în structurile europene şi euroatlantice; intensificarea pozițiilor naționaliste ale unor grupuri etnice din interiorul unor state bine structurate; persistența unor diferende şi nostalgii de natură frontalieră; evoluții economice şi sociale asimetrice; pătrunderea şi extinderea fundamentalismului islamic; adâncirea decalajelor economice, sociale şi tehnologice dintre diferite țări şi zone ale continentului etc.

Mutațiile politice şi geostrategice care influențează mediul internațional de securitate au în vedere următoarele aspecte mai importante, astfel: numărul mare şi cvasipermanent al conflictelor de natură asimetrică ce se desfăşoară la nivel global determină schimbarea raportului între starea de pace şi starea de conflict, în favoarea celei din urmă, ponderea conflictelor deținând-o cele de joasă intensitate; pericolele, riscurile şi amenințările din mediul internațional determină reconsiderarea doctrinei organizațiilor internaționale, în sensul ca acestea să-şi concentreze menirea pe prevenirea şi gestionarea conflictelor, folosind componenta coercitivă pentru conservarea cerințelor fundamentale ale păcii; unipolarismul geostrategic pare să fie urmat de multipolarism, cu reconsiderarea rolului organismelor internaționale tradiționale; terorismul internațional şi lupta împotriva sa continuă să marcheze începutul de mileniu pentru încă multă vreme, deoarece sunt foarte greu de eradicat cauzele acestuia etc.

În aceste condiții, globalizarea este cea mai importantă şi puternică forță în crearea unei noi matrice a securității internaționale. Ea este asociată cu creşterea insecurității, în principal din cauza interdependențelor care o însoțesc. Evoluția acestui proces nu numai că a transformat caracteristicile riscurilor, pericolelor şi amenințărilor deja existente, dar a şi creat şi altele noi, specifice unei lumi supuse unor evidente procese accentuate de globalizare.

[8] Thomas Caroline, *Global Governance and Human Security*, Sterling VA:Pluto Press, 2000, p.6.

De-a lungul istoriei, ansamblul aranjamentelor interstatale au avut drept temei prevenirea stărilor de conflictuale, evitarea războaielor. Cu toate că procesele globalizatoare sunt însoţite de multiplicarea factorilor de conservare a păcii, nu puţine sunt luările de poziţie care pun sub semnul întrebării tocmai aranjamentele de securitate vor rămâne, pe mai departe, atât insuficiente, cât şi vulnerabile la toate schimbările mediului internaţional. Dovada o reprezintă incapacitatea actuală a actorilor internaţionali de a perfecta şi respecta norme viabile de securitate, care să nu genereze conflicte armate de genul celor cunoscute în Serbia, Kosovo, Afganistan şi Irak.[9]

Mediul de securitate statală poate să fie supus unor ameninţări de natură diferită, cele mai importante fiind cele de natură politică (presiuni asupra organelor de decizie în favoarea unei anumite politici, vulnerabilizarea instituţiilor guvernamentale, susţinerea şi impunerea secesionismului, izolarea politică, suspendarea sau excluderea din anumite structuri de securitate, susţinerea intoleranţei religioase şi naţionaliste, propaganda ostilă, susţinerea în plan internaţional a poziţiilor partidelor organizate după principii naţionaliste sau teritoriale etc.), de natură socială (susţinerea nemulţumirilor sociale generate de nerezolvarea conflictelor de muncă, a conflictelor etnice, religioase etc.), de natură economică (prin limitarea accesului la resursele de materii prime şi energetice, exagerări la acordarea de împrumuturi financiare, îngrădirea accesului pe anumite pieţe, limitarea accesului la facilităţile tehnologice şi informaţionale etc.) etc.

În condiţiile actuale de pronunţate procese globalizatoare, pe fondul accentuării fenomenelor de deplasare liberă a persoanelor, mediul de securitate statală a devenit aproape vulnerabil la acţiunile teroriste de natură religioasă, deoarece în cazul fundamentalismului islamic, guvernarea laică, toleranţa, individualismul şi libertăţile cetăţeneşti promovate de civilizaţia occidentală sunt de neacceptat. Cultura materialistă a lumii occidentale este considerată lipsită de respect faţă de valorile religioase, iar democraţia, drepturile omului, egalitatea între sexe şi libertatea sexuală sunt considerate erezii ale tradiţiilor islamice.[10]

Mediul de securitate statală, în condiţiile accentuării proceselor de globalizare, a devenit tot mai reglementat şi, totodată, tot mai ameninţat, atât din sfera internă de autoritate, cât şi din mediul extern, prin asumarea de noi şi noi responsabilităţi în concertul general interstatal.

3. Tendinţe şi influenţe globale asupra mediului de securitate statală.

Destructurarea şi divizarea puterii statale. Până să capete consistenţa tradiţionale. În timp, pe măsură ce globalizarea economică şi-a creat propriile organisme de supraveghere şi control şi a fost urmată de alte forme de globalizare, statele teritoriale naţionale s-au văzut puse în situaţia de a deveni instrumente ale proceselor de globalizare.

[9] Stephen J. Flanagen, Ellen L. Frost, Richard L. Kugler, *Challenges of the Global Century*, Institute for National Strategic Studies, Washington D. C., 2001, p.21.
[10] Cristian Barna, *Terorismul – ultima soluţie?*, Editura Top Form, Bucureşti, 2005, p.42.

Ca atare, statele asistă din ce în mai neputincioase la modul suprastatal în care companiile transnaționale dispun de sine stătătoare asupra schimburilor economice locale, naționale, regionale şi internaționale şi cum tot ele determină fluctuația forței de muncă.

Pornit dintr-un consens ideologic de natură statală, la numai câțiva ani de la punerea sa în mişcare, aceleaşi state sunt obligate să constate că procesul de globalizare este în esență de natură ne-ideologică. El depinde mai degrabă de interdependența culturală şi economică decât de dominarea culturală şi economică, de diversificare şi racordare mai degrabă decât de integrare şi unificare, de descentralizare mai degrabă decât de centralizare, de participare mai degrabă decât de mobilizare.[11]

Globalizarea a favorizat şi continuă să favorizeze destructurarea şi divizarea puterii statale istorice. Teritoriile statale se modifică de la un an la altul. Suveranitatea statală se vede divizată şi transferată. Spre exemplu, în 1946 erau 74 de țări şi astăzi sunt aproape 200 şi multe apar în fiecare an. Factorii cei mai importanți din spatele acestei creşteri sunt procesul de decolonizare – în sensul lui cel mai larg – şi apariția naționalismului, iar deschiderea piețelor dau posibilitatea acestor țări să reziste de vreme ce s-au separat de puterea lor colonială sau dominantă."[12] Chiar şi pe spațiul iugoslav şi cehoslovac, în mai puțin de două decenii coexistă deja nouă state recunoscute internațional.

Existența unor autorități statale ce cuprind de la câteva sute de mii de locuitori până la câteva milioane de locuitori se motivează prin faptul că ele tind să fie mai globalizate decât țările mari, ş ca atare, dependente de comerț şi de finanțele internaționale… ele sunt viabile pentru că au putut profita mai mult de pe urma imensei dezvoltări a transportului şi tehnologiei comunicațiilor şi a creşterii generale în domeniul serviciilor ceea ce le-au asigurat resursele de care duceau lipsă şi-au sporit eficiența prin specializare în producția serviciilor, aflate în finanțare ori în turism, care au un coeficient mai mare de productivitate decât producția agricolă cele mai sărace dintre ele au acces mai uşor la ajutor extern, având în vedere că sumele pe care le primesc sunt foarte mici în termeni absoluți…ele pot depăşi dezavantajele politice de a fi mici, adică lipsa de putere de negociere pe plan internațional, prin intrarea lor în organizații economice sau de apărare regională în care ele au fireşte o mai mare putere de votare decât ar fi îndreptățite populațiile lor."[13]

Pe cale de consecință, pe măsură ce țări foarte mici ca dimensiune geografică şi ca număr de populație îşi consolidează coexistența alături de celelalte țări numai prin accentuarea globalizării, aceasta se transformă într-un susținător mascat şi al altor inițiative separatiste de sorginte naționalistă, religioasă, culturală, economică etc. Asemenea tendințe sunt la ordinea zilei în țări din spațiul ex-sovietic, din continentele Africa şi Asia, pentru ca de asemenea tendințe să nu fie ocolite nici țări dezvoltate din Europa, ca Spania, Franța, Italia etc.

---

[11] Nathan Gardels, *Schimbarea ordinii globale,* Editura Antet, Bucureşti, p.191.
[12] Guillermo de la Dehesa, op.cit., p.152.
[13] Idem, p.154.

În cadrul suveranității statale, viitorul este legat de cât mai largă globalizare, cât mai profundă democratizare, cât mai reală descentralizare, cât mai accentuată angajare socială pe principii inovatoare, şi nu pe concentrarea pe principii istorice în proiectarea viitorului. Micile comunități etnice, religioase, culturale, economice doresc să se afirme liber în contextul general creat de globalizare, iar suveranitatea statală trebuie să găsească forme politice de administrare a acestor cerințe, în granițele istorice, numai prin gestionarea superioară a principiilor generale ale globalizării.

Ca atare, globalizarea se transformă în cauză şi efect ale întăririi sau destructurării puterii statale.

Diluarea suveranității. Globalizarea, prin liberalizarea comerțului şi investițiilor internaționale, prin scăderea costului transporturilor, prin creşterea vitezelor de desfăşurare a tuturor activităților etc., a diluat din ce în ce mai mult ideea de putere absolută teritorializată.

Totodată, prin liberalizarea deplasării forței de muncă şi investirii capitalurilor financiare, cetățenii diferitelor țări – învecinate, sau aflate pe alte meridiane ale globului –au putut să se cunoască, să se înțeleagă şi să impună principiul conform căruia naționalismul nu mai poate fi acceptat ca forță de coeziune statală.

Un alt fundament al suveranității statale a trebuit regândit în condițiile globalizării. Deja este o opinie generală care afirmă că nu mai există putere statală care să se poată apăra singură împotriva oricăror amenințări. De aceea, securitatea națională statală poate fi apărată numai prin integrare în organizații de securitate şi apărare regionale, continentale sau internaționale.

Renunțarea la cei doi poli importanți ai suveranității statale este privită cu resentimente şi cu îngrijorare în multe medii sociale, mai ales pentru forțele care încearcă să facă apel la trecut, istorie şi tradiție în cultivarea suveranității statale. Astfel, nu sunt puține afirmațiile de genul: „În cabaretul globalizării, statul face striptease, iar la sfârşitul reprezentației rămâne în chiloți: forța de represiune. Cu baza materială distrusă, cu suveranitatea şi independența anulate, cu clasa politică anihilată, statul-națiune devine un simplu serviciu de securitate pentru megacompanii… Noii stăpâni ai lumii nu trebuie să guverneze direct. Ei însărcinează guvernele naționale să le administreze afacerile.“[14]

Pe măsură ce statul pierde din suveranitate în fața problemelor economice, politice şi de securitate, acelaşi stat se aliniază cerințelor instituțiilor supranaționale. În acelaşi timp, cetățenii devin mai exigenți față de politicienii proprii, urmărindu-se o îmbunătățire continuă a administrației, ceea ce face să crească sentimentele naționaliste, culturale, economice, religioase etc. în economia rapoartelor dintre centru şi local. În condițiile globalizării, Principiul subsidiarității înscris în Tratatul Uniunii Europene devine din ce în ce mai central pentru modul de lucru al administrației publice Aceasta înseamnă că o problemă este tratată

[14] Zigmunt Bauman, *Globalizarea şi efectele ei sociale,* Editura Antet, Bucureşti, 1999, p.72.

la un înalt nivel administrativ, dacă s-a văzut că nu poate fi tratată la un nivel inferior. Dacă orice poate fi tratat la un nivel local nu trebuie înaintat la nivel provincial sau regional, dacă orice poate fi rezolvat la nivel regional nu trebuie rezolvat la nivel naţional şi acelaşi lucru se aplică la nivel naţional în legătură cu nivelurile supranaţionale."

Chiar dacă nu se poate vorbi încă formal despre un guvern mondial, este evident faptul că statul tradiţional, pe măsura accentuării fenomenelor globalizatoare, îşi simte diluată mult suveranitatea , atât în faţa instituţiilor politice suprastatale, de nivel regional, continental sau internaţional, cât şi în faţa cererilor centrifugale regionale, provinciale sau locale.

Gestionarea benefică a globalizării. Într-o lume globalizată, cu mişcări libere ale capitalului, statele care ţin seamă de tendinţele globale întrevăd măsuri care să atragă capitalurile. Ca atare, statele care impun rate mari de taxare tind să-şi piardă baza lor de impozitare, prin faptul că marile corporaţii îşi mută cu repeziciune locaţia de producţie, diminuând proporţional şi gradul de folosire a forţei de muncă.

Dincolo de orice campanii de critică, se pare că multinaţionalele şi guvernele au nevoie unele de altele şi, de regulă, ajung la o soluţie de compromis, în care companiile maximizează un anumit nivel rezonabil de profit, iar guvernele maximizează un nivel rezonabil de venituri fiscale şi de angajare de personal. Pe ansamblu, devine tot mai evident faptul că, din cauza proceselor de globalizare, companiile, mai degrabă decât statele, devin actorii principali ai economiei mondiale. Cu toate acestea, statele îşi mai menţin rolul reglator în reducerea consecinţelor negative care decurg din concurenţa necontrolată.

Globalizarea economică a fost însoţită de apariţia unor organisme care monitorizează comportamentul statelor în respectarea reglementărilor de piaţă liberă. Astfel, când guvernele iau decizii pe plan intern, trebuie să ţină seama nu numai de forţele interne politice şi economice, ci şi de agenţiile internaţionale şi regionale, care înregistrează şi monitorizează toate deciziile interne. În acest context, guvernele care dobândesc credibilitate internaţională beneficiază de fluxuri financiare privilegiate, iar cele care nu reuşesc să se conformeze reglementărilor globale sau regionale pot fi supuse unor acţiuni restrictive. Retragerile masive de fonduri financiare pot influenţa nivelul de trai al cetăţenilor, precum şi stabilitatea politică, încrederea în guvernele aflate la putere suferind o erodare masivă. Astfel, globalizarea devine un factor fundamental în dirijarea vieţii politice interne, arbitrând, prin intermediul opiniei publice, conduita guvernelor.

Adevărata revoluţie produsă de globalizare pe pieţele internaţionale a obligat statele să-şi regândească funcţiile, adaptându-le la noile realităţi, caracterizate prin faptul că investitorii, respectiv, capitalul financiar şi firmele globale, pun statele la început în competiţie unele cu altele, după care se dezvăluie opiniei publice zona în care se va investi. Din moment ce componenta macroeconomică a statelor a început să decadă, ele sunt dirijate obiectiv să se implice mai mult în îmbunătăţirea capitalului lor uman propriu şi a condiţiilor generale de piaţă pe plan intern: un sistem educaţional performant, o

infrastructură bună, un sistem financiar bine structurat şi articulat, un sistem judiciar imparțial etc. devenind ingredientele pe care se sprijină statele în atragerea finanțării de mari proiecte.

Totodată, se constată că o anumită realitate socială, caracterizată prin combinarea corupției instituționalizate cu o insecuritate juridică şi politică, ce se regăseşte în multe țări mai puțin dezvoltate, dar şi în unele state dezvoltate, încurajează finanțările şi investițiile speculative, care, în loc să fie urmate de ridicarea nivelului general de viață, aduc o şi mai mare sărăcie şi frustrare în rândul celor ce muncesc.

De aceea, statele care capătă o frumoasă recunoaştere internațională sunt acelea care contribuie transparent la corecta funcționare a piețelor, printr-o clară colaborare între sectorul public şi cel privat, fie național, fie internațional. Asemenea state se asigură că reglementările proprii sunt bine înțelese şi sancționate, sunt în deplină concordanță cu standardele internaționale, cu liniile directoare transmise de organismele internaționale pentru fiecare țară în parte şi sunt favorabile dezvoltării sistemelor practice de educație, sănătate, protecție socială şi de eliminare a violențelor. Ca răspuns la cerințele globalizării, statele renunță la unele prerogative macroeconomice, dar se concentrează mai mult pe politici microeconomice şi pe colaborarea echilibrată dintre stat şi societatea civilă.

Pe ansamblu, globalizarea este însoțită de evidente reuşite pe multiple planuri, dar şi de numeroase crize economice şi financiare. Globalizarea pare să favorizeze pe toată lumea, dar este percepută ca fiind vinovată de adâncirea discrepanței dintre săraci şi bogați, chiar printr-o sărăcire şi mai mare a celor care erau deja săraci, şi prin diferențieri de nivel de dezvoltare în rândul celorlalte țări.

Forța motrice din spatele globalizării este competiția tot mai mare dintre firme, determinată de deschiderea largă a economiilor, care uşurează mobilitatea extinsă a mărfurilor şi serviciilor, a capitalurilor financiare şi a forței de muncă, statele fiind obligate să se supună unor standarde internaționale de intrare în competiție pentru obținerea de fonduri şi de investiții, menite să le asigure o mai mare dezvoltare.

Teoriile favorabile globalizării susțin faptul că țările cu instituții democratice consolidate şi cele cu politici economice care pun accentul pe educație şi instruire şi sunt deschise afacerilor internaționale au acces mai mare la dobândirea de investiții străine decât țările cărora le lipsesc astfel de instituții şi politici de dezvoltare. În contextul creşterii fenomenului de globalizare, se pare că cei câştigați sunt consumatorii din întreaga lume, pentru că aceştia constată că prețurile produselor scad şi au senzația că veniturile lor reale sunt în creştere, aspecte ce survin concomitent cu producerea de mutații serioase în componenta de suveranitate a tuturor statelor.

Această imagine benefică a globalizării este sprijinită de următoarele coordonate: volumul comerțului creşte datorită dezvoltării şi liberalizării comerțului şi scăderii costurilor generale de transport, ceea ce face să crească oferta de bunuri şi servicii, cu impact benefic asupra calității ofertei nivelului, în scădere, al prețurilor; o dată cu creşterea fluxurilor de

capital, scad costurile acestora, ceea ce face posibilă înlesnirea accesării de împrumuturi pentru consum şi pentru investiţii; transferurile de capitaluri sunt urmate de transferuri de tehnologii moderne, ceea ce se răsfrânge asupra nivelului general de pregătire profesională şi de educaţie, cu implicaţii în direcţia creşterii productivităţii muncii, nivelurilor de salarizare, consumurilor şi exporturilor; fluxurile de migrare a forţei de muncă dinspre ţările mai puţin dezvoltate spre ţările dezvoltate permit mărirea veniturilor familiale, concomitent cu creşterea consumurilor şi economiilor în ţările de origine.

Oamenii de pe planetă, în măsura în care muncesc şi se împrumută, pot beneficia de bunuri şi servicii la preţuri mici, niveluri scăzute ale ratelor dobânzii, acces uşor la educaţie, pregătire profesională şi migrare. Evident, se pare că forţa de muncă din ţările în care există un coeficient mare de globalizare, instituţii democratice stabile şi un nivel superior de competiţie, adică cea din ţările dezvoltate, are acces mai mare la beneficiile globalizării decât cea care aparţine celorlalte ţări. În contextul acestei egalităţi ce însoţeşte globalizarea, realitatea constată faptul că diferenţele salariale se adâncesc, inclusiv în rândul populaţiei din ţările bogate, iar proporţia oamenilor săraci în cadrul piramidei sociale mondiale se măreşte în termeni reali.

Mişcarea liberă a capitalurilor permite investirea oriunde există un avantaj comparativ, diminuându-se responsabilitatea acestora faţă de forţa de muncă naţională. Cuvântul de ordine în diversificarea activităţilor, în reamplasarea industriilor şi serviciilor etc. este dat de nivelul de profit care este urmărit de companii şi nu de considerente de politici statale. Prin asemenea acţiuni, marile companii multinaţionale reduc acţiunile sindicale îndreptate spre mărirea salariilor în ţările de origine şi satisfac profitabil dorinţa de venituri salariale mai mari din ţările mai puţin dezvoltate. În acest mod, forţa de muncă devine mult mai ascultătoare, disciplinarea acesteia făcându-se după criterii strict economice, obiectivul central constând în creşterea productivităţii muncii şi maximizarea profitului firmei globale.

Deşi economia politică pare o disciplină elitistă, destinată numai celor iniţiaţi, în viaţa de zi cu zi este adevărat că politicile economice bine elaborate au forţa de a schimba în bine vieţile oamenilor. Pentru aceasta, statele trebuie să adopte politici care să ducă la creşterea economică şi, totodată, să asigure o repartiţie echitabilă a acestei creşteri economice. Spre exemplu, privatizarea companiilor de stat face posibil ca ele să devină mai eficiente, dar acest lucru devine profitabil numai dacă piaţa este competitivă şi foarte bine reglementată.

În plan internaţional există numeroase exemple din care rezultă că impunerea de politici economice recomandate de FMI, care au vizat preponderent privatizarea şi reducerea drastică a cheltuielilor sociale, nu au dus la rezultatele sperate de ţările sărace. Cu toate acestea „deşi toată lumea era nemulţumită de suferinţa care, adesea, însoţea programele FMI, în interiorul FMI se credea pur şi simplu că aceasta era o parte necesară a durerii pe care ţările trebuia s-o resimtă pe drumul către o economie de piaţă funcţională şi că măsurile propuse de organizaţie urmau, de fapt, să atenueze durerea pe care ţările ar fi

resimţit-o pe termen lung. Fără doar şi poate, un pic de durere era necesară, dar, după opinia mea, durerea provocată în ţările în curs de dezvoltare de procesul globalizării şi dezvoltării, aşa cum s-a desfăşurat acesta sub supravegherea FMI şi a altor organizaţii economice internaţionale, a fost inutil de mare. Reacţia împotriva globalizării este alimentată nu numai de daunele evidente provocate ţărilor în curs de dezvoltare de politicile adoptate pe criterii ideologice, ci şi de inechităţile din comerţul internaţional"[15].

La aproape 50 de ani de la apariţia sa, FMI are probleme de reprezentativitate, deoarece, în loc să fie reduse, crizele economice şi financiare au devenit tot mai dese şi mai profunde. Mai grav este faptul că „multe din politicile FMI prin care s-a forţat în special liberalizarea prematură a pieţei de capital au contribuit la instabilitatea globală. Iar când ţara a intrat în criză, fondurile şi programele FMI nu numai că nu au reuşit să stabilizeze situaţia, dar de multe ori au înrăutăţit-o, mai ales în dauna celor săraci. FMI nu numai că nu şi-a îndeplinit misiunea iniţială de promovare a stabilităţii globale, dar nu a avut mai mult succes nici în noile misiuni pe care le-a întreprins, cum ar fi cea de coordonare a procesului de tranziţie a ţărilor de la comunism la economia de piaţă[16].

La originea problemelor tuturor instituţiilor internaţionale se pare că se găseşte moralitatea conducerii, deoarece conducerea acestora hotărăşte ce fac instituţiile respective, de ce fac ceea ce fac şi ce trebuie să facă statele şi instituţiile statale ce se găsesc în spectrul acţional al acestora.

Primele semne de întrebare au ca obiect alegerea conducerii acestor organisme internaţionale. Spre exemplu, deşi Fondul Monetar Internaţional şi Banca Mondială îşi desfăşoară preponderent activităţile cu ţările în curs de dezvoltare şi cu ţările sărace, ele sunt conduse numai de reprezentanţi ai ţărilor puternic dezvoltate. În mod tradiţional, şeful Fondului Monetar Internaţional este un european, iar cel al Băncii Mondiale este un american, care sunt aleşi în spatele uşilor închise, ceea ce poate să însemne că instituţiile respective nu sunt, în fapt, reprezentantele naţiunilor pe care le deservesc.

Unele semne de întrebare sunt legate şi de cei care reprezintă ţările în discuţiile cu aceste instituţii internaţionale. Astfel, în cadrul Fondului Monetar Internaţional, acest rol revine miniştrilor de finanţe şi guvernatorilor băncilor centrale, iar în cadrul Organizaţiei Mondiale a Comerţului, de către miniştri comerţului. Dar fiecare ministru, ales sau numit mai mult sau mai puţin vremelnic, este indisolubil implicat în comunităţile de afaceri locale. Ca atare, conducătorii instituţiilor internaţionale provin, preponderent, din rândul ţărilor foarte bogate şi reprezintă grupuri de interese financiare şi comerciale din aceste ţări, iar miniştrii de finanţe şi cei ai comerţului reflectă preocupările comunităţilor de afaceri ale ţărilor din care provin şi nu numai ale acestora. Pe cale de consecinţă, deciziile acestor instituţii, de cele mai multe ori, reflectă în mod normal concepţiile şi interesele celor care le iau, politicile

[15] Ioseph E. Stiglitz, *Globalizarea,* Editura Economică, Bucureşti, 2005, p.17.
[16] Gerard, C.Jr. şi colectiv, *Preenting Bank Crises: Lessons from Recent Global Bank Failures,* EDI Development Studies, Washington DC, Banca Mondială, p.78.

instituţiilor economice internaţionale fiind de prea multe ori subordonate intereselor comerciale şi financiare ale comunităţilor de afaceri dominante.

Grupurile de interese din ţările dezvoltate şi cele din ţările solicitante de asistenţă se înţeleg prin intermediul instituţiilor internaţionale, dar „pentru ţăranii din ţările în curs de dezvoltare care trudesc să plătească datoriile ţărilor lor către Fondul Monetar Internaţional sau pentru oamenii de afaceri care sunt afectaţi de nivelul înalt al taxelor pe valoarea adăugată aplicate la insistenţa Fondului Monetar Internaţional, sistemul actual administrat de Fondul Monetar Internaţional este unul de impozitare fără reprezentare. Dezamăgirea legată de sistemul internaţional al globalizării sub egida Fondului Monetar Internaţional creşte pe măsură ce săracii (…) beneficiază de subvenţii mai mici pentru combustibil şi hrană (…) şi văd cum SIDA se răspândeşte din cauza reducerii, impuse de Fondul Monetar Internaţional, a cheltuielilor cu sănătatea, iar familiile din multe ţări în curs de dezvoltare, nevoite să plătească şcolarizarea copiilor lor în cadrul aşa-numitelor programe de «recuperare a costurilor», aleg să nu-şi mai trimită odraslele la şcoală“[17].

Cu mulţi ani în urmă, Charlie Wilson, fost preşedinte al companiei General Motors şi secretar de stat al Apărării în guvernul S.U.A., susţinând că „ceea ce este bine pentru General Motors este bine şi pentru ţară”, a definit simbolul concepţiei specifice a capitalismului american. La rândul său, Fondul Monetar Internaţional pare să aibă o concepţie similară, susţinând cu putere că ceea ce comunitatea financiară consideră că este bine pentru ea este bine şi pentru economia mondială şi pentru economiile naţionale şi aşa trebuie să se procedeze. În puţine cazuri aceste directive au avut succes, în cele mai multe cazuri însă nu s-au constatat rezultate pozitive, deoarece ceea ce comunitatea financiară internaţională crede că este în interesul său în fapt se îndreaptă împotriva sa, deoarece ideologia dominată de liberalizarea pieţelor şi capitalurilor întunecă judecăţile cu privire la modalităţile de rezolvare a problemelor din economiile naţionale.

În mod implacabil, marea provocare pentru secolul în care am intrat este găsirea tuturor căilor de a folosi beneficiile pe care le aduc globalizarea şi cuceririle tehnologice, crearea instituţiilor care să pună în valoare promisiunile globalizării şi să evite crizele mondiale de proporţii, deoarece, dincolo de criticile care i se aduc, globalizarea este o componentă multidirecţională care însoţeşte economico-socială a omenirii. Diagnosticul tendinţelor şi influenţelor globale conduce către sesizarea unei noi ordini mondiale, cu noi puteri locale şi regionale, care-şi modifică forţa proporţional cu schimbările ce se produc în ecuaţia de economie durabilă. De aici se desprinde necesitatea unei strategii de sondare a viitorului prin fundamentarea interacţiunilor: competitivitate – mecanisme globale – forme de colaborare.

[17] Ioseph E. Stiglitz, op.cit., pp.51-52.

BIBLIOGRAFIE

Cătălin Zamfir, Lazăr Vlăsceanu, *Dicţionar de sociologie,* Editura Babel, Bucureşti, 1998

Cristian Bama, *Terorismul – ultima soluţie?,* Editura Top Form, Bucureşti, 2005

Eugen Bădălan, Mircea Udrescu, Constantin Mincu, *Condiţionări logistice ale globalizării,* Editura Academiei Oamenilor de Stiinţă din România, Bucureşti, 2010

Gerard C. Jr. şi colectiv, Preenting Bank Crises: *Lesson from Recent Global Bank Failures,* EDI Development Studies, Washington DC.

Gullermo de la Dehesa, *Învingători şi învinşi în globalizare,* Editura Historia, Bucureşti, 2007

Ioseph E. Stiglitz, *Globalizarea,* Editura Economică, Bucureşti, 2005

Nathan Gardels, *Schimbarea ordinii globale,* Editura Antet, Bucureşti, 2007

Niţă Dobrotă, coordonator, *DicTionar de economie*, Editura Economică, Bucureşti, 1999

Paul Hirst, *Război şi putere în secolul 21,* Editura Antet, Bucureşti, 2001

Stephen J. Flanagen, Ellen L. Frost, Richard L. Kugler, *Challanges of the Global Century,* Institute for National Strategic Studies, Washington DC, 2001

Thomas Caroline, *Global Govemance and Human Security,* Sterling VA:Pluto Press, 2000

Zigmunt Bauman, *Globalizarea şi efectele ei sociale,* Editura Antet, Bucureşti, 1999